**Jurnalul de Studii Juridice**

JOURNAL OF LEGAL STUDIES

ISSN: 1841 – 6195 (print), ISSN: 2067 – 8509 (electronic)

Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, EconPapers, Socionet

---

# JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE

## [EVALUAREA JUDICIARA A PREJUDICIULUI ÎN CAZUL ÎNTÂRZIERII ÎN EXECUTAREA OBLIGATIILOR BANESTI- -POSIBILITATE CONSACRATA DE NOUL COD CIVIL]

*Maria DUMITRU*

Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, 1, 2011, pp: 133-139

The online version of this article can be found at:

http://jls.upa.ro/

---

Published by:

Lumen Publishing House

On behalf of:

Legal Research Center of Petre Andrei University from Iasi

# JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE

# EVALUAREA JUDICIARĂ A PREJUDICIULUI ÎN CAZUL ÎNTÂRZIERII ÎN EXECUTAREA OBLIGAŢIILOR BANEŞTI- -POSIBILITATE CONSACRATĂ DE NOUL COD CIVIL

**Maria DUMITRU**[1]

## Abstract

*If in other institutions the reforming factor of the New Civil Code is doubtable in the matter of contract interest-damage the new body of private law has a totally new vision, reordering from the base the entire judicial regime and revealing the intentions of the present romanian law-maker to detach itself from the optics of it's predecessor from 150 years ago.*

*The new civil code is crossed by the idea of recognizing a greater power of intervention for the court in contract matters, compared to the present regulations. On this line of thinking the matter of not executing money obligations the law-maker adopts a solution in accordance with the UNIDROIT Principles and with European Law of contracts: keeps the system of invariable damage repair but also provides the possibility of integral repair.*

## Keywords:

*judicial evaluation of damage in contracts, moratorium damage, money obligations*

[1] Maria Dumitru este lector doctor în cadrul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Facultatea de Drept., Email Address: jls@upa.ro



DUMITRU, M., (2011) JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 133-139

Noul Cod civil aduce schimbări importante în randul instituţiilor de drept privat, dorind să constituie o adevărată reformă legislativă.

Dacă în rândul altor instituţii caracterul reformator al acestuia poate este discutabil în materia daunelor-interese contractuale Noul Cod civil are o viziune cu totul nouă, reaşezând din temeii întregul lor regim juridic.

Era şi timpul! De la 1864 de când este în vigoare actualul Cod civil legiuitorul s–a ferit să modifice sistemul daunelor-interese moratorii şi nu pentru că nu ar fi fost necesar. Singurele ajustări pe care legiuitorul le-a permis de-a lungul unui secol şi jumătate, pe parcursul căruia au existat crize economice mondiale, economia centralizată din perioada comunistă urmată de perioada de tranziţie către economia de piaţă, au vizat doar valoarea şi regimul ratei legale a dobânzii moratorii fără să se opereze transformări în corpul instituţiei.

Pasivitatea legiuitorului poate fi oarecum justificată. Ea s-a întemeit, în principal, pe comoditatea şi unitatea aplicării sistemului de reparaţie a prejudiciului moratoriu contractual în absenţa oricăror controverse în literatura de specialitate.

În demersul nostru pornim de la o ipoteză de lucru unanim acceptată, *de lege lata*, şi anume că obligaţiile băneşti sunt totdeauna susceptibile de executare în natură, adică întodeauna creditorul va obţine prestaţia ce i se cuvine în natură. Astfel spus, creditorul va primi întotdeauna suma de bani ce i se datorează, numai că uneori o va obţine cu întârziere. Cu alte cuvinte în cazul obligaţiilor băneşti poate apărea doar o întarziere în executare nu şi o neexecutare. În mod corespunzător singurele daune-interese care pot fi obţinute sunt daunele moratorii.

În Codul civil român, dobânda moratorie este reglementată, în principiu, în art. 1088 - art. 1090 C.civ..

Potrivit art. 1088 alin. 1 C.civ. „La obligaţiile care au de obiect o sumă oarecare, daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală, afară de regulile speciale în materie de comerţ, de fidejusiune şi societate."

Alin.2: „ Aceste daune-interese se cuvin să facă ca creditorul să fie ţinut a justifica despre vreo pagubă; nu sunt debite decât din ziua cererii în judecată, afară de cazurile în care, după lege, dobânda curge de drept."

În Noul Cod civil art. 1088 C.civ. se regăseşte modificat în cuprinsul art. 1535 care are următorul conţinut:

„(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadenţă, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadenţă până în momentul plăţii, în cuantumul convenit de părţi sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege,



DUMITRU, M., (2011) JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 133-139

fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu. În acest caz, debitorul nu are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății ar fi mai mic.

*(2)* Dacă, înainte de scadenţă, debitorul datora dobânzi mai mari decât dobânda legală, daunele moratorii sunt datorate la nivelul aplicabil înainte de scadenţă.

*(3)* Creditorul are dreptul, în plus, la daune-interese pentru orice prejudiciu suplimentar pe care l-a suferit din cauza neexecutării obligaţiei."

## 1. Terminologie

O primă precizare se impune în legătură cu terminologia utilizată în viitoarea reglementare. Se observă că în cuprinsul art. 1535 N.C.civ. alin. 1 se foloseşte sintagma „daune moratorii" pentru a desemna daunele-interese ce se cuvin creditorului pentru întârzierea în execuatrea obligației, adică pentru a desemna dobânda moratorie. Denumirea specifică pentru daunele-interese moratorii (cuvenite în cazul întârzierii în executarea unei obligații pecuniare) este cea de „dobândă moratorie", expresie preferabilă pentru claritatea şi uniformitatea exprimării. Ar fi fost de dorit ca legiuitorul să abordeze o terminologie unitară pentru desemnarea aceleiaşi noțiuni - în speță *„dobândă moratorie"*- şi nu expresii diferite: daune moratorii, dobândă moratorie, dobândă legală.

## 2. Domeniu de aplicare

De *lege lata***,** dispozițiile art. 1088 C.civ. dezvoltă o soluție originală de reparare a prejudiciului cauzat prin întârzierea în executarea obligațiilor băneşti având drept trăsătură principală caracterul forfetar şi automat al daunelor-interese.

Deşi vizează numai obligațiile contractuale monetare de la origine, aplicare lui a fost extinsă în mod greşit de doctrină şi practică, din considerente de comoditate şi pragmatism, tuturor obligațiilor pecuniare Astăzi, dispozițiile art. 1088 C.civ. se aplică tuturor obligațiilor monetare, indiferent care ar fi sursa lor.

Prevederile Noului Cod civil nu clarifică problema delimitării domeniului de aplicare al art. 1535 N.C.civ. (similarul art. 1088 C.civ.). Având în vedere poziționarea art. 1535 N.C.civ. apreciem că în noul act normativ prin art. 1489 N.C.civ. s-a dorit consacrarea unei reguli generale cu privire la dobânda datorată în cazul neexecutării unei obligații băneşti,



DUMITRU, M., (2011) JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 133-139

în general, art. 1535N.C.civ. fiind rezervat doar obligaţiilor băneşti contractuale.

### 3. Caracteristicile cerute creanței de capital pentru a genera dobândă moratorie

Dacă obligația trebuia executată înseamnă că erau întrunite condițiile plății adică creanța era certă, lichidă şi exigibilă. Există încă numeroşi autori care consideră că incertitudinea planând asupra existenței sau cuantumului datoriei constituie un obstacol în aplicarea art. 1088 C.civ. O altă parte a doctrinei şi practica au recunoscut totuşi curgerea dobânzii moratorii şi în absența lichidității şi certitudinii creanței, adică în condițiile în care exista o contestație cu privire la existența şi întinderea creanței. Art. 1088 C.civ. nu cuprinde nici o mențiune în acest sens ci se limitează doar la a preciza că daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală *„la obligațiile care au de obiect o sumă oarecare”*.

Noul Cod civil rezolvă parțial această problemă, a condițiilor cerute obligației principale pentru ca ea să producă dobândă moratorie. Singura precizare care se face este în legătură cu un aspect necontestat nici *de lege lata*: datoria trebuie să fie exigibilă, art. 1535 alin. 1 N.C.civ. arătând că *„în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii”*

### 4. Problema întârzierii în executarea unei obligaţii băneşti

Cerută de o manieră generală prin dispozițiile art. 1081 C.civ. şi, în particular, pentru dobânda moratorie prin dispozițiile art. 1088 alin. 2 C.civ., punerea în întârziere a debitorului reprezintă mai mult decât o simplă condiție formală: Ea marchează juridic constatarea neexecutării obligației şi determină începerea curgerii dobânzii moratorii.

Noul Cod civil prevede că pentru întârzierea în executarea obligațiilor băneşti, civile şi comerciale, debitorul este de drept în întârziere de la scadență dacă nu plăteşte suma de bani pe care o datorează. Deci debitorul unei sume de bani, în materie civilă dar şi comercială, va datora de drept de la scadență daune-moratorii, indiferent că ele vor fi sub forma dobânzii sau sub forma penalităților. De la această regulă nu este nici o excepție, nici măcar în cazul întârzierilor în plata unor sume izvorând din acte cu titlu gratuit, soluție care ni se pare a fi inechitabilă din perspectiva gratificantului.



DUMITRU, M., (2011) JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 133-139

Noul Cod civil consacră posibilitatea punerii în întârziere a creditorului, ceea ce este un element de noutate față de vechea reglementare. Astfel, potrivit art. 1510 N.C.civ. *„Creditorul poate fi pus în întârziere atunci când refuză, în mod nejustificat, plata oferită în mod corespunzător sau când refuză să îndeplinească actele pregătitoare fără de care debitorul nu își poate executa obligația. ”*.Din momentul punerii în întârziere creditorul răspunde pentru prejudiciul cauzat prin fapta sa. În acest sens, art. 1534 alin. 1 N.C.civ. prevede că *„Dacă, prin acțiunea sau omisiunea sa culpabilă, creditorul a contribuit la producerea prejudiciului, despăgubirile datorate de debitor se vor diminua în mod corespunzător.”*

## 5. Repararea integrală a prejudiciului moratoriu

La fel ca şi în actuala reglementare, întârzierea în executarea unei obligații pecuniare atrage obligarea debitorului la plata de daune moratorii, care se cuvin fără să fie necesară dovedirea de către creditor a existenței sau a întinderii prejudiciului. Aceasta înseamnă că se păstrează caracterul automat al reparației dar nici valoarea forfetară a reparației nu este înlăturată.

Se prevede expres că daunele moratorii se cuvin în cuantumul prevăzut de părți sau, în lipsa unei asemenea stipulații, se va datora dobânda la valoarea ratei legale. În Noul Codul civil se arată care este raportul dintre aplicarea celor două rate ale dobânzii, ierarhie care, *de lege lata*, rezultă din interpretarea coroborată a dispozițiilor Ordonanței Guvernului nr. 9/2000 privind nivelul dobânzii legale în obligațiile băneşti şi ale Codului civil. Ca şi în prezent, şi pentru viitor, s-a păstrat acelaşi sistem: în lipsa unei manifestări de voință a părților daunele moratorii ce se cuvin creditorului unei obligații băneşti neexecutate la termen sunt prestabilite, uniform şi invariabil, la nivelul dobânzii legale, neavând importanță valoarea reală a prejudiciului. Deci, daunele moratorii sunt stabilite forfetar.

De această dată, pentru a evita eventualele discuții, referitoare la posibilitatea debitorului de a proba că prejudiciul este mai mic decât valoarea dobânzii legale, în teza finală a alin. 1 a art. 1535 N.C.civ. se prevede că debitorul nu are acest drept: *„În acest caz ,*(în lipsa cuantumului convenit de părți - *n.n.*) *debitorul nu are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății ar fi mai mic”*. În consecință, în absența voinței părților, legea stabileşte o valoare minimă invariabilă care se cuvine creditorului.



DUMITRU, M., (2011) JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 133-139

Elementul de noutate de maximă importanţă pe care îl aduce noul act normativ, în materia reparării prejudiciului moratoriu, este consacrarea posibilităţii reparării integrale a prejudiciului. **C**u alte cuvinte, este permisă evaluarea judiciară a daunelor-interese moratorii în cazul neexecutării obligaţiilor băneşti.

Prin dispoziţiile alin. 3 al art. 1535 din N.C.civ. se consacră posibilitatea evaluării judiciare a prejudiciului suferit de creditorul unei obligaţii monetare: *„Creditorul are dreptul, în plus, la daune-interese pentru orice prejudiciu suplimentar pe care l-a suferit din cauza neexecutării obligaţiei."*

Aceasta ar vrea să sugereze că valoarea prag a daunelor-interese moratorii este întotdeuna asigurată creditorului; în afara acesteia, el mai are dreptul şi la alte daune-interese pentru prejudicii care vor fi evaluate judiciar. Caracterul lor suplimentar rezultă cu claritate din însăşi formularea textului de lege care arată că *„în plus"* faţă de dobânda legală creditorul are dreptul la duane-interese pentru orice prejudiciu suplimentar. În legătură cu acest aspect este interesant de remarcat că art. 1535 N.C.civ, nu precizează ce acoperă dobânda legală ci doar că i se cuvine creditorului pentru că debitorul nu a executat obligaţia la scadenţă. Astfel, alin. 1 arată că *„în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadenţă, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadenţă până în momentul plăţii, în cuantumul convenit de părţi sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu*". Deci, practic dobânda legală acoperă întârzierea, prejudiciul cauzat creditorului ar fi însăşi întârzierea.

Va exista următoarea corespondenţă: dobânda legală moratorie corespunde întârzierii; daunele-interese suplimentare - oricărui alt prejudiciu cauzat de neexecutarea obligaţiei.

În acest fel vor coabita sistemul reparării automate şi forfetare cu o evaluare judiciară a prejudiciului dovedit, altfel spus se vor cumula dobânzile moratorii automate şi forfetare cu daunele-interese suplimentare, dacă prejudiciul suplimentar va fi dovedit. Pentru a nu risca ca acelaşi prejudiciu să fie reparat de mai multe ori, atât sub forma dobânzii cât şi a daunelor-interese suplimentare, trebuie ca prejudiciul suplimentar să fie distinct de cel acoperit de dobânda moratorie. Cu alte cuvinte să fie independent de întârziere, pentru că cel corespunzător întârzierii se prezumă a fi acoperit de *„daunele moratorii"*, reglementate de alin. 1 al art. 1535 C.civ. Daunele-interese consacrate de alin. 3 sunt pentru acoperirea oricărui alt prejudiciu decât întârzierea.

Ne întrebăm cum va stabili concret judecătorul care este parte din prejudiciu corespunzător întârzierii şi care este partea suplimentară, cauzată de neexecutarea obligaţiei; cum va aprecia cât din întinderea lui



DUMITRU, M., (2011) JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 133-139

este acoperit de dobânda legală şi cât va fi cuantificat sub forma daunelor-interese suplimentare. Probabil va evalua întreg prejudiciul şi va scădea valoarea dobânzii legale. Creditorul va trebui să probeze întinderea întregului prejudiciu. Dar dacă nu va reuşi ? Va fi obligată instanţa să acorde dobânda legală, în pofida faptului că a fost învestită cu o cerere numai pentru daune-suplimentare, în temeiul art. 1535 alin. 3 sau cu o acţiune în evaluarea întregului prejudiciu suferit dar pe care ulterior creditorul-reclamant nu l-a putut proba? Ce se va întâmpla dacă, fiind vorba de dolul debitorului, creditorul s-a prevalat de răspunderea delictuală şi a sesizat instanţa cu solicitarea acoperii întregului prejudiciu, atât a celui previzibil cât şi a celui imprevizibil dar nu a reuşit să dovedească îndeplinirea condiţiilor răspunderii?

În schimb, debitorul, în materie civilă şi comercială, nu poate să probeze că prejudiciul suferit de creditor este mai mic decât valoarea dobânzii legale. Sub acest aspect el este dezavantajat faţă de creditor care are posibilitatea de a dovedi întinderea reală a prejudiciului şi de a obţine daune-interese suplimentare. Dacă, *de lege lata*, creditorul este dezavantajat de sistemul de reparaţie exclusiv forfetară, pentru că nu poate dobândi repararea integrală a prejudiciului, *de lege ferenda*, situaţia s-a inversat.

Noul corpus de drept civil este străbătut de ideea de a recunoaşte instanţei o putere de intervenţie asupra contractului mult mai mare în raport cu actuala reglementare şi adoptă o soluţie în concordanţă cu Principiile UNIDROIT şi cu Dreptul european al contractelor: păstrează sistemul reglementării forfetare dar prevede şi posibilitatea reparării integrale a prejudiciului.



DUMITRU, M., (2011) JUDICIAL EVALUATION OF LOSS IN THE CASE OF DELAY OF MONEY OBLIGATIONS EXECUTION – POSSIBILITY ENSHRINED IN THE NEW CIVIL CODE, Jurnalul de Studii Juridice, Year VI, Supplimentary Issue, pp: 133-139